SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2165

av Frida Tånghag m.fl. (V)

Ett rättvist skattesystem

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut....2

1 Inledning....4

2 Enhetliga kapitalskatter....5

3 Egendomsskatter....6

4 Beskattning av förvärvsinkomster....7

5 Skattereduktion för fackföreningsavgiften....9

6 Rut-avdraget....9

7 Grön rot....9

8 Rut- och rotavdraget utomlands....10

9 Miljöskatter....10

10 Oligopolskatt på bankernas övervinster....13

11 Slopa skatten på prostitution....14

12 Skatteflykt....14

12.1 Kriminalisera grov skatteflykt....15

12.2 Inför en utflytningsskatt....16

12.3 Offentlig land-för-land-rapportering....17

12.4 Globalt samarbete....18

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på en stor skattereform som ökar skatteintäkterna, stärker likformigheten i skattesystemet och ökar jämlikheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en reformerad kapitalinkomstbeskattning, präglad av likformighet och rättvisa, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om att införa en miljardärsskatt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skatteklyftan bör slutas för alla inkomster, såsom sjuk- och rehabiliteringspenning, a-kassan, sjuk- och aktivitetsersättning och föräldraförsäkringen, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om en beredskapsskatt på höga inkomster och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en skattereduktion på 25 procent för fackföreningsavgifter bör införas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rutavdraget bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör omvandla dagens rotavdrag till ett grönt rotavdrag och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att avskaffa möjligheten att använda rot- och rutavdragen för tjänster utanför Sveriges gränser och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda förutsättningarna för en geografiskt anpassad vägskatt för personbilar och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om en avståndsbaserad skatt för godstransporter på väg och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör presentera en handlingsplan för hur klimatskadliga subventioner kan avvecklas i närtid och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om en progressiv flygskatt och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på en ny bekämpningsmedelsskatt differentierad utifrån bekämpningsmedlens olika miljö- och hälsorisker och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om en bankskatt på bankernas övervinster och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att personer i prostitution inte ska tvingas att betala skatt och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att kriminalisera grov skatteflykt och medhjälp till grov skatteflykt och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda tioårsregeln i syfte att införa exitbeskattning för fysiska personer och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör driva på för att den offentliga land-för-land-rapporteringen ska gälla i samtliga länder där företagen har verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom EU bör driva på för att alla multinationella företag vars omsättning överstiger 40

miljoner euro ska omfattas av den offentliga land-för-land-rapporteringen och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att företag inte ska ha möjlighet att tillfälligt utelämna vissa uppgifter i sin inkomstskatterapport och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom ramen för FN bör driva på för att FN antar en heltäckande skattekonvention mot skatteflykt och tillkännager detta för regeringen.

1 Inledning

En politik för hållbar tillväxt, ökad jämlikhet och full sysselsättning förutsätter en välfärd av hög kvalitet och väl utvecklade socialförsäkringssystem. Skattesystemet har en avgörande roll i att skapa förutsättningar för detta. Skatteintäkterna ska säkerställa en stabil finansiering av välfärden, offentliga investeringar, utbildning samt en aktiv arbetsmarknads- och näringspolitik. Skatterna ska också bidra till att omfördela inkomster och utjämna ekonomiska skillnader mellan olika grupper i samhället samt användas som ett verktyg för att främja klimat- och miljömässig hållbarhet.

Ett relativt högt skatteuttag kan dessutom bidra till hög sysselsättning. När välfärdstjänster som äldreomsorg, förskola och fritidshem finansieras gemensamt skapas förutsättningar för fler att förvärvsarbeta och kombinera arbetsliv med familjeliv. En välfungerande, skattefinansierad välfärd är därmed inte bara en grund för social trygghet och jämlikhet, utan också en viktig förutsättning för ett högt arbetskraftsdeltagande och en stark samhällsekonomi.

Skatternas främsta uppgift är att finansiera välfärden och andra gemensamma åtaganden. För att upprätthålla förtroendet för skattesystemet krävs att det präglas av tydlighet, enkelhet och likformighet, med generella regler och breda skattebaser. Dessa principer var vägledande för den stora skattereformen i början av 1990-talet, som bland annat innebar lägre beskattning av arbete, högre beskattning av kapital och minskade möjligheter till skatteplanering.

Sedan dess har emellertid en rad avsteg gjorts från reformens grundläggande principer. Genom successiva förändringar har skattesystemet blivit alltmer komplicerat, med en mängd olika avdrag, skattereduktioner och skattenedsättningar. Samtidigt har

det samlade skatteuttaget minskat betydligt. Mellan 1990 och 2026 har skattekvoten sjunkit från 49,8 till 40,7 procent av BNP, vilket motsvarar cirka 630 miljarder kronor i mindre skatteinkomster varje år.

Denna utveckling har begränsat det offentligas ekonomiska utrymme och ökat pressen på välfärdens finansiering. Samtidigt har skattesänkningarna bidragit till att förstärka den ekonomiska ojämlikheten. När skatteintäkterna minskar försvåras möjligheterna att upprätthålla välfärdstjänster av hög kvalitet, möta växande samhällsbehov och genomföra nödvändiga investeringar.

Sverige behöver därför en genomgripande skattereform som stärker skattesystemets legitimitet, ökar de offentliga intäkterna och återupprättar principerna om likformighet, enkelhet och breda skattebaser. En sådan reform bör utformas med målet att säkra en långsiktigt hållbar finansiering av välfärden, minska den ekonomiska ojämlikheten och skapa bättre förutsättningar för ett jämlikt och hållbart samhälle.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på en stor skattereform, som ökar skatteintäkterna, stärker likformigheten i skattesystemet och ökar jämlikheten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

2 Enhetliga kapitalskatter

En grundläggande princip bakom 1990-talets skattereform var att stärka den horisontella rättvisan i skattesystemet, det vill säga att lika inkomster så långt som möjligt ska beskattas lika. Likformighetsprincipen skulle tillämpas konsekvent för att skapa ett mer enhetligt och rättvist skattesystem. Som en del av reformen infördes en separat och proportionell beskattning av kapitalinkomster, såsom räntor, utdelningar och kapitalvinster, med en enhetlig skattesats på 30 procent. Sedan reformen genomfördes har emellertid flera undantag från denna princip införts. Utdelning inom ramen för de så kallade 3:12-reglerna beskattas exempelvis med 20 procent inom gränsbeloppet, medan utdelning på onoterade aktier som inte är kvalificerade beskattas med 25 procent. Dessa avsteg har bidragit till att urholka principen om likformig beskattning av kapitalinkomster.

Ett annat exempel på avsteg från likformighetsprincipen är beskattningen av sparande på investeringssparkonto (ISK), en sparform för privatpersoner som infördes 2012. Till skillnad från konventionell beskattning av kapital, där utdelningar och realiserade kapitalvinster beskattas och kapitalförluster under vissa förutsättningar får

kvittas mot vinster, sker beskattningen av ISK i form av s.k. schablonbeskattning på kontots värde i stället för på den vinst man gör. Beskattningen är därmed inte direkt kopplad till den faktiska avkastningen. Skattesatsen på ISK bygger implicit på att värdet på innehaven i genomsnitt stiger med 1 procentenhet utöver avkastningen på riskfria statsobligationer. Den historiska avkastningen på börsen ligger betydligt högre än så, vilket innebär att över tid är ISK en mycket gynnsam sparform.

Ytterligare ett exempel på bristande likformighet är de så kallade 3:12-reglerna, som reglerar beskattningen av utdelning och kapitalvinst för delägare i fåmansföretag. Reglerna innebär att aktiva delägare under vissa förutsättningar kan ta ut utdelning som beskattas lägre än arbetsinkomster. Inom det så kallade gränsbeloppet uppgår skatten på utdelning till 20 procent. Regelverket syftar bland annat till att motverka att arbetsinkomster omvandlas till lägre beskattade kapitalinkomster. Samtidigt har reglernas utformning och utveckling skapat betydande möjligheter till just sådan inkomstomvandling och skatteplanering som det var tänkt att reglerna skulle motverka.

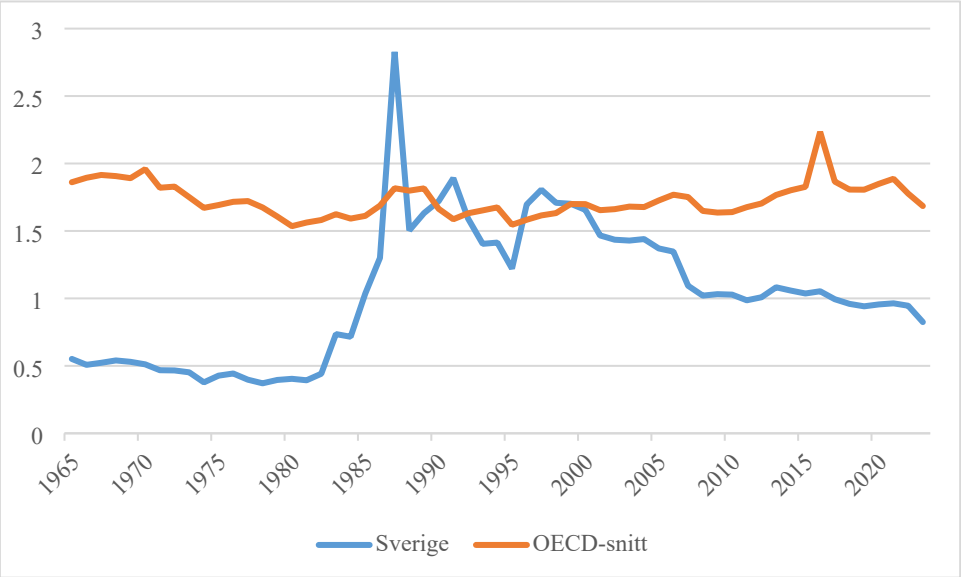
Sammantaget har de många nedsättningarna skapat en ineffektiv och orättfärdig kapitalbeskattning. Vänsterpartiet vill se en reformerad kapitalinkomstbeskattning, präglad av likformighet och rättvisa. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en reformerad kapitalinkomstbeskattning, präglad av likformighet och rättvisa. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

3 Egendomsskatter

Sverige har i ett internationellt perspektiv låga egendomsskatter. I slutet av 1990-talet låg de svenska egendomsskatterna ungefär på OECD-snittet. Därefter har de svenska skatterna sjunkit medan skatterna inom OECD i grova drag varit oförändrade som andel av BNP. I Sverige uppgick egendomsskatterna till 0,82 procent av BNP 2023, medan motsvarande siffra för OECD-snittet var 1,68 procent (se figur 1 nedan).[1] Sverige hör till ett av få OECD-länder som varken har en förmögenhetsskatt, arvs- och gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till bostadens (fulla) värde.

[1] RUT, Dnr. 2026:962.

Figur 1 Egendomsskatter i procent av BNP, 1965–2023

Källa: RUT, Dnr 2026:962

Den franska ekonomen Gabriel Zuchman har studerat den skeva förmögenhetsfördelningen, både globalt och för Sverige. För Sveriges del kan det noteras att de ultrarika (Top 0,0005 %) har en effektiv skattesats på cirka 20 procent (alla skatter inkluderat) medan de flesta i Sverige betalar mellan 40–50 procent i skatt enligt denna beräkningsmetod.[2] Den främsta anledningen till de superrikas låga effektiva skattesats är deras användning av privata holdingbolag. Detta är inte rimligt. Sverige behöver en stor skattereform som både ökar skatteinkomsterna och omfördelar skattebördan. De superrika behöver betala sin del av finansieringen av välfärden. Regeringen bör tillsätta en utredning om att införa en miljardärsskatt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Beskattning av förvärvsinkomster

Den svenska skattedebatten har präglats av ett tydligt fokus på att sänka skatten på arbetsinkomster. Beskattningen av arbetsinkomster innehåller i dag mer än tio olika former av skattereduktioner – däribland rut- och rotavdrag och olika former av jobbskatteavdrag. Enbart jobbskatteavdraget innebär en skattereduktion med cirka 220 miljarder kronor per år.[3] De olika jobbskatteavdragen motiveras främst med att de ska

[2] Ring, Seim och Zucman (2026), ”Personal Holding Companies, Tax Progressivity, And Inequality”. NBER Working Paper Series.
[3] Regeringens skrivelse 2025/26:98 Redovisning av skatteutgifter 2026.

öka incitamenten till arbete och på så sätt öka sysselsättningen. Men det är en dyr och ineffektiv politik. Regeringens eget expertorgan, Finanspolitiska rådet, har noterat att det inte behövs ökade incitament för arbete på arbetsmarknaden.[4] Ett mått på en skattesänknings effekt är den s.k. självfinansieringsgraden. Den mäter hur stor del av den ursprungliga offentligfinansiella nettokostnaden som på lång sikt upphör på grund av ett ökat arbetsutbud. Bland borgerliga debattörer låter det ofta som att skattesänkningar finansierar sig själva. Det har dock inget med verkligheten att göra. Regeringen bedömde att deras senaste jobbskatteavdrag i budgetpropositionen för 2026 hade en självfinansieringsgrad på 21 procent.[5] Med det avses hur stor del av den ursprungliga offentligfinansiella nettokostnaden som på lång sikt upphör på grund av ökad sysselsättning. I sitt remissvar på förslaget konstaterade Konjunkturinstitutet att: ”Myndigheten vill dock påpeka att effekterna på sysselsättning och konjunkturåterhämtning sannolikt är små i förhållande till förslagets kostnad”.[6]

En viktig skatteprincip bör vara att lika inkomster ska beskattas lika. Denna princip har slagits sönder i och med införandet av de olika jobbskatteavdragen. Detta eftersom jobbskatteavdragen endast omfattar arbetsinkomster. Detta innebär att den som är arbetslös och får 25 000 kronor i månaden från a-kassan betalar cirka 1 900 kronor mer i skatt varje månad än den som har en arbetsinkomst på 25 000 kronor i månaden.

I dag är i praktiken skatteklyftan för ålderspensionärer sluten genom de förhöjda grundavdragen för äldre.[7] Vänsterpartiet föreslår att skatteklyftan sluts för alla inkomster, såsom sjuk- och rehabiliteringspenning, a-kassan, sjuk- och aktivitetsersättning och föräldraförsäkringen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

För att säkerställa en långsiktigt hållbar finansiering av välfärden och ett stärkt totalförsvar vill Vänsterpartiet att de med störst ekonomisk bärkraft tar ett större ansvar för vår gemensamma trygghet. Genom en mer solidarisk fördelning av samhällets resurser vill vi skapa förutsättningar för att möta det förändrade säkerhetsläget, utan att välfärdens grundläggande åtaganden äventyras. Sverige bör därför införa en beredskapsskatt på höga inkomster. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

---

[4] Finanspolitiska rådet, ”Svensk finanspolitik 2024”.
[5] Regeringens proposition 2025/26:32 Sänkt skatt på arbetsinkomster, pension och sjuk- och aktivitetsersättning
[6] https://www.regeringen.se/contentassets/ede8b6a5623549da9d8d601b54a97b8d/konjunkturinstitutet.pdf
[7] Gäller för ålderspension som tas ut efter man har fyllt 67 år. Från och med den 1 januari 2027 höjs denna gräns till det år man fyller 68 år.

5 Skattereduktion för fackföreningsavgiften

En skattereduktion för fackföreningsavgift sänker kostnaden för fackligt medlemskap och möjliggör för fler att gå med i facket, vilket kan leda till högre organisationsgrad och en högre facklig närvaro. Därmed kan den svenska arbetsmarknadsmodellen stärkas, som historiskt tjänat såväl löntagarkollektivet som samhällsekonomin väl. En skattereduktion på 25 procent av fackföreningsavgifter bör införas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Rut-avdraget

Skattereduktion för hushållsnära tjänster, rutavdraget, innebär att den som köper hushållsnära tjänster kan göra avdrag från sin skatt för 50 procent av arbetskostnaden för ett antal tjänster utförda i en bostad. Vänsterpartiet har inget emot hushållsnära tjänster. Det vi vänder oss emot är att dessa ska skattesubventioneras. Riksrevisionen visar att 40 procent av det totala rutavdragsbeloppet 2017 gick till den tiondel av befolkningen som har de högsta inkomsterna.[8] Det innebär i praktiken att låg- och medelinkomsttagare subventionerar höginkomsttagares städhjälp. Detta är inte bara orimligt och orättfärdigt, utan det är också ett slöseri med skattebetalarnas pengar. Vänsterpartiet föreslår därför att rutavdraget avskaffas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Grön rot

Vänsterpartiet är emot rotavdraget i dess nuvarande utformning. Rotavdraget har en liknande fördelningsprofil som rutavdraget, vilket innebär att låg- och medelinkomsttagare subventionerar höginkomsttagares altanbyggen och köksrenoveringar. Rotavdraget brukar motiveras med att det omvandlar svartarbete till vita skatteinkomster. Riksrevisionen har granskat om rotavdraget uppfyller detta syfte. I rapporten *Svart på vitt – rotavdragets kostnader och effekter* konstaterar författarna att rotavdraget: ”inte skapar tillräckligt stora skatteintäkter genom minskat svartarbete och ökat arbetsutbud för att motivera statens kostnader”.[9]

[8] Riksrevisionen (2020), ”Rutavdraget – konsekvenser av reformen”, RiR 2020:2.
[9] Riksrevisionen (2023), ”Svart på vitt – rotavdragets kostnader och effekter”, RiR 2023:26.

Dagens system för rotavdrag har också betydande brister när det kommer till kontroll och fusk. SVT:s program Uppdrag granskning (aug 2026) visade på omfattande brister i Skatteverkets kontrollsystem. Skatteverkets kontroller är automatiserade och maskinella, där ansökningar godkänns per automatik om de fyllts i korrekt i systemet. Skatteverkets system bygger på att utbetalningar ska ske snabbt för att byggföretag inte ska drabbas av likviditetsproblem, vilket gör att kontrollerna i förväg i princip är obefintliga.

Gemensamma medel bör gå till sådant som har en samhällsnytta. Vänsterpartiet föreslår därför att dagens rotavdrag görs om till ett grönt rotavdrag. Det nya gröna rotavdraget ska beviljas till åtgärder som minskar energiförbrukningen i bostäder samt till att stimulera återanvändning av byggmaterial och användning av hållbara produkter. På så vis kan ett grönt rotavdrag bidra till lägre energiförbrukning och en mer cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Det gröna rotavdraget skapar incitament för privata fastighetsägare att renovera hållbart och klimatsmart. Kraven på tillåtna åtgärder ska kopplas till miljö- och klimatnytta, vilket gör avdraget relevant för hela samhället – inte bara för enskilda fastighetsägare. Regeringen bör omvandla dagens rotavdrag till ett grönt rotavdrag i enlighet med vad som anförs ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Rut- och rotavdraget utomlands

Rot- och rutavdrag kan användas inom EU och EES av den som är bosatt och skattar i Sverige. Enligt Privata Affärer betalades det ut drygt 282 miljoner kronor till utlandet under en femårsperiod, framför allt till Spanien. Det innebär att avdragen inte fungerar som konjunkturåtgärd utan enbart blir en skattesubvention för den som har råd att ha semesterbostad utanför Sverige. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om att avskaffa möjligheten att använda rot- och rutavdragen för tjänster utanför Sveriges gränser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Miljöskatter

Klimatkrisen är ett akut hot för människans framtida livsmöjligheter. Utformningen av Sveriges miljö- och klimatskatter bör ske inom ramen för en samlad och genomtänkt miljöpolitik. Sveriges territoriella klimatutsläpp är med cirka en tredjedel vardera

koncentrerad till industrin och inrikes transporter. Det är således dessa två områden som behöver stå i centrum om Sverige ska klara av att nå sina klimatmål. För att klimat- och miljöpolitiken ska få ett brett folkligt stöd måste den också ha en god fördelningsprofil, som tar hänsyn till människors olika ekonomiska förmåga och alternativ för att ställa om.

I linje med Januariavtalet genomförde den dåvarande regeringen en s.k. grön skatteväxling. Problemet är att det inte är möjligt att långsiktigt sänka skatten på en stabil skattebas (arbete) och ersätta detta med höjd skatt på en instabil skattebas (utsläpp) utan att försvaga skatteintäkterna. Skatter är antingen finansierande eller styrande – att kombinera två syften ger upphov till målkonflikter. Punktskatter ska användas för styrande ändamål. Dessa intäkter kan inte varaktigt växlas mot andra skatter, eftersom målet med punktskatterna är att skattebasen ska minska.

Vänsterpartiet ser behov av en genomgripande skattereform som utjämnar de ekonomiska och regionala klyftorna och främjar ett hållbart resursutnyttjande med låg miljö- och klimatpåverkan i enlighet med våra klimat- och miljömål.

Vänsterpartiet föreslår att dagens regelverk för reseavdragen ersätts med ett färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag. Till skillnad mot dagens system som gynnar bilresor i storstadsregioner, skulle ett färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag behandla alla reseslag neutralt och utjämna regionala skillnader. Ett avståndsbaserat och färdmedelsneutralt reseavdrag är ett effektivt styrmedel för att sänka växthusgasutsläppen vid arbetspendling. Ett sådant regelverk skulle också minska det utbredda fusket som finns i dagens system. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett färdmedelsneutralt och avståndsbaserat reseavdrag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Klimatomställningen kommer att kräva stora investeringar i infrastruktur, förnybar energi, energieffektivisering och andra utsläppsminskande åtgärder. Principen om att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan har länge varit och bör fortsatt vara ett riktmärke i den svenska miljö- och klimatpolitiken. Därför föreslår vi skärpt fordonsbeskattning på nyregistrerade bilar med stora koldioxidutsläpp (den s.k. Malusbeskattningen).

Beskattning av drivmedel är ett viktigt verktyg för att minska transportsektorns klimatpåverkan. Men den är också ett exempel på ett trubbigt verktyg som inte gör skillnad på höginkomsttagare med god tillgång till kollektivtrafik och en låginkomsttagare i glesbygd utan tillgång till alternativ till bilen. Vänsterpartiet anser

det angeläget att styrmedel utformas för att minska klyftor mellan stad och landsbygd och att det vid behov införs kompensatoriska åtgärder för att beakta rättviseperspektivet när exempelvis skatter ger negativa fördelningseffekter. För att möta en ökad elektrifiering av vägtrafiken med stärkt regional rättvisa anser vi det angeläget att arbetet med en reform av vägtrafikbeskattning redan nu inleds. En differentierad vägbeskattning ger förutsättningar för låg/slopad vägskatt på landsbygd där alternativ till bil saknas och hög vägskatt i storstäder med tillgång till kollektivtrafik. Regeringen bör utreda förutsättningarna för en geografiskt anpassad vägskatt för personbilar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den tunga lastbilstrafiken betalar i dag inte för den påverkan den har genom sina externa kostnader för samhället i form av exempelvis miljö- och klimatpåverkan och slitage på vägarna. Vänsterpartiet har under lång tid förespråkat en avståndsbaserad skatt på tunga lastbilar som ska vara möjlig att differentiera. Förutom klimatnyttan med en sådan beskattning ser vi stora vinster med att svenska och utländska lastbilar skulle kunna beskattas på lika villkor och att myndigheter skulle ges bättre möjligheter, genom automatiserat avläsningsbart system, att upptäcka den illegala lastbilstrafiken. Även utredningen *Godstransporter på väg – vissa frågeställningar kring ett nytt miljöstyrande system* (SOU 2022:13) förordar ett avståndsbaserat system med geografisk differentiering för en mer rättvisande prissättning. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om en avståndsbaserad skatt för godstransporter på väg. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet anser att de klimatskadliga subventionerna bör fasas ut och avvecklas skyndsamt. Den tidigare regeringen har avvecklat några få av dessa subventioner, och vi anser att det brådskar med ytterligare åtgärder för att Sverige inte ska tappa styrfart för att nå nollutsläpp. Vänsterpartiet anser därför att regeringen bör presentera en handlingsplan för hur övriga klimatskadliga subventioner kan avvecklas i närtid. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Resandet med flyget behöver kraftigt minska för att vi ska klara av våra klimatmål. Med Vänsterpartiets investeringspolitik för klimatet skulle behovet av inrikesflyg minska i betydande utsträckning. Men även utrikesflyget behöver minska i omfattning. Vänsterpartiet föreslår därför att flygskatten återinförs. På sikt vill vi se en progressiv flygbeskattning som innebär att resenärerna betalar mer skatt ju mer de flyger. Vid den första flygresan ska skatten vara tämligen låg för att sedan successivt

höjas i takt med att flygresorna ökar i antal. Den progressiva flygskatten behöver tillgodose högt ställda krav på personlig integritet samt vara utformad på ett sätt som innebär att den effektivt tjänar sitt syfte att minska flygandet. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om en progressiv flygskatt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet anser att det är mycket angeläget att Sverige får en bättre beskattning av bekämpningsmedel då dagens beskattning har liten miljöeffekt. Danmark, Norge och Frankrike har en betydligt starkare lagstiftning där skatten ökar med medlets giftighet, vilket lett till att lantbrukare byter till mindre giftiga medel. Vänsterpartiet ser ett stort behov av att en differentierad beskattning av växtskyddsmedel införs i Sverige, som i likhet med den som finns i Danmark ökar med medlets giftighet. Intäkterna från skatten bör återföras till lantbruket för att utveckla hållbara växtskyddsmetoder. Vänsterpartiet anser att regeringen bör återkomma med förslag på en ny bekämpningsmedelsskatt differentierad utifrån bekämpningsmedlens olika miljö- och hälsorisker. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10 Oligopolskatt på bankernas övervinster

Bankerna har gjort rekordvinster de senaste åren. Den främsta anledningen till att de lyckats med detta beror på den bristande konkurrensen på bankmarknaden. Den svenska bankmarknaden är ett oligopol som domineras av de fyra storbankerna. Detta har resulterat i att de svenska bankerna under lång tid har tjänat mer än sina europeiska motsvarigheter. För att komma till rätta med detta har Vänsterpartiet föreslagit att använda statens bank (SBAB) för att sätta press på de övriga bankerna. Detta kan uppnås genom att SBAB:s avkastningskrav sänks från tio till fem procent, utöver statsobligationsräntan. Det är samma nivå som gällde fram till 2013.

Så länge det inte finns ett regelverk på plats som skapar en sundare konkurrens på bankmarknaden anser Vänsterpartiet att bankernas övervinster ska beskattas. Vänsterpartiet föreslår därför att en tillfällig bankskatt införs. Förslaget innebär att en skatt på 50 procent av bankernas övervinster införs under perioden 2027–2029, och som kan förlängas om den bristande konkurrensen kvarstår. Med övervinster avses här den överskjutande vinst som ligger över ett genomsnitt av vinsterna 2018–2022.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om en bankskatt på bankernas övervinster. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11 Slopa skatten på prostitution

I Sverige är det sedan 1999 förbjudet att köpa sex, och en utvärdering av sexköpslagen har visat att lagen har varit ett viktigt verktyg för att begränsa prostitution och människohandel för sexuella ändamål i Sverige. Den har också bidragit till en tydlig attitydförändring. Sexköp är en del av det sexualiserade våldet mot kvinnor eftersom budskapet är att kvinnor är en handelsvara som män har rätt att köpa.

Men trots att sexköp är förbjudet kan den som får betalt för sex tvingas att betala skatt, trots att den som säljer sex är i en utsatt position som inte sällan traumatiserar och ger livslånga hälsoproblem.

Skatteverket är den myndighet som förfogar över skatteinstrumentet. Regeringen bör ta fram riktlinjer för hur personer i prostitution inte ska behöva skatta för den ersättning som de får när de utsätts för sexualiserat våld (sexköp) Om en förändring av skattelagstiftningen är nödvändig bör den göras. Regeringen bör återkomma med förslag till riksdagen för att personer i prostitution inte tvingas att betala skatt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12 Skatteflykt

Skatteflykt är ett stort samhällsproblem. Det undandrar samhället stora resurser och skadar en fri och rättvis konkurrens. Det ökar också ojämlikheten när skatteuttaget övervältras på andra grupper med lägre inkomster. Det är också allvarligt eftersom det minskar tilliten, sammanhållningen och förtroendet för vårt samhälle och våra myndigheter.

I jämförelse med flera andra länder har dessutom Sverige en fördelaktig skattelagstiftning för bolag och förmögna. Sverige är i dag ett av få länder som vare sig har förmögenhets-, arvs- eller gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens värde. Därtill har bolagsskattesatsen sänkts i flera steg och beskattningen av delägare i fåmansbolag gjorts mer förmånlig. Detta ger sammantaget en orimlig situation.

Frågan om skatteflykt och skatteundandragande har de senaste åren fått stor uppmärksamhet. I fokus för debatten har varit insikten om hur lite skatt många stora (och vinstrika) multinationella företag betalar genom att utnyttja skillnader i olika länders skattelagstiftning. Internationellt har frågan fått tyngd genom OECD:s projekt om ”Base Erosion and Profit Shifting” (BEPS). Projektet har bl.a. resulterat i att över 135 länder har skrivit under ett åtgärdsprogram bestående av 15 punkter mot skatteflykt och skatteundandragande.[10] Frågan får också löpande aktualitet genom en lång rad avslöjanden i form av Panama Papers, Lux Leaks och Swiss Leaks. Avslöjandena har visat höginkomsttagare som gömmer pengar, bolag som planerar bort sin skatt och revisionsbyråer och banker som hjälper till.

12.1 Kriminalisera grov skatteflykt

Det finns ingen allmänt vedertagen definition av skatteflykt. En definition att hålla sig till är dock den som nämns i propositionen till den svenska skatteflyktslagen. Där anges att skatteflykt är när skattesubjektet ”visserligen på ett formellt fullt giltigt sätt utnyttjar skattereglerna men där skatteförmåner uppkommer som framstår som inte avsedda”.[11] På detta sätt avgränsas skatteflykt mot skattebrott genom att upplägen och transaktionerna på ett formellt plan inte är olagliga men ändå strider mot syftet med lagstiftningen.[12]

Enligt 2 § i skatteflyktslagen ska den tillämpas när nedanstående fyra kriterier alla är uppfyllda:

- Rättshandlingen ska ingå i ett förfarande som medför en väsentlig skatteförmån för den skattskyldige.
- Den skattskyldige ska direkt eller indirekt ha medverkat i rättshandlingen eller rättshandlingarna.
- Skatteförmånen ska kunna antas ha utgjort det övervägande skälet för förfarandet.
- Ett fastställande av underlag för beskattning på grundval av förfarandet skulle strida mot lagstiftningens syfte, som det framgår av skattebestämmelsernas allmänna utformning och de bestämmelser som är direkt tillämpliga eller har kringgåtts genom förfarandet.

[10] Se https://www.oecd.org/tax/beps/beps-actions/.
[11] Prop. 1980/81:17, s 11.
[12] Svensson Ohlin, Ninni (2014), ”Generalklausul mot skatteflykt i Sverige och Australien”, Lunds universitet.

Konsekvensen av att lagen tillämpas blir som huvudregel att beskattningsunderlaget ska fastställas som om rättshandlingen aldrig företagits. Meningen är således inte att åstadkomma ett hårdare beskattningsresultat än det som skulle ha följt av ett normalt handlande, varför ett beslut i enlighet med lagen inte kan betecknas som en påföljd i bemärkelsen bestraffning.[13]

Vänsterpartiet ifrågasätter den nuvarande utformningen av skatteflyktslagen. Vi anser att grov skatteflykt borde vara kriminaliserat. En utredning bör titta närmare på hur just ”grov skatteflykt” ska definieras. En tänkbar väg är att knuta det till att handla om stora belopp och avancerade upplägg. Vi tror att en sådan skärpning av lagstiftningen också skulle ha en betydande preventiv verkan. Skattejuristerna på konsultfirmorna skulle tvingas ”tänka två gånger” innan de sätter sitt namn på avancerade skatteupplägg.

Regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att kriminalisera grov skatteflykt och medhjälp till grov skatteflykt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12.2 Inför en utflytningsskatt

En grundläggande skatterättslig princip – inte bara i Sverige – är att de vinster som har uppstått när en person är skattskyldig i ett land också beskattas i det landet. En rad länder har regler om särskilda beskattningskonsekvenser för fysiska personer som flyttar ut. I Sverige kommer den principen till uttryck genom den s.k. tioårsregeln i inkomstskattelagen. Det är dock känt att tioårsregeln har betydande brister. Skatteverket gjorde 2007 en studie om försäljning av aktier efter utflyttning. I studien konstaterades att ett stort antal personer utvandrade för att därefter sälja aktier och andelar med i Sverige upparbetade vinster skattefritt eller med förmånligare beskattning, samt att den typen av skattedriven utflyttning tenderade att öka. I studien noterades att den som skaffar sig en överblick över den interna lagstiftningen hos ett antal stater hade en uppsjö av möjligheter att undvika att kapitalvinster på aktier och andelar beskattades i Sverige. I rapporten identifierades ett antal olika upplägg. I vissa fall såldes andelarna direkt, i andra fall gick man via utländska holdingbolag som avyttrade andelarna. Studien konstaterade också att ett flertal av Sveriges skatteavtal saknade

[13] RUT, dnr 2018:1054.

utflyttningsregler. År 2017 togs ett förslag om exitskatt fram men förslaget drogs tillbaka av finansministern våren 2018.

I maj 2022 tillsatte den förra regeringen en utredning för att se över tioårsregeln. Uppdraget till utredaren var att överväga om tioårsregeln skulle ersättas eller kompletteras med regler för beskattning av orealiserade kapitalvinster samt lämna förslag på ett system för en effektiv kapitalbeskattning vid utflyttning. Utredningen har emellertid lagts ned av nuvarande regering.

Regeringen bör utreda tioårsregeln i syfte att införa exitbeskattning för fysiska personer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12.3 Offentlig land-för-land-rapportering

2023 infördes en lag om skatterapportering (2022/23:CU19 Ökad transparens för stora företags skattebetalningar) som bygger på ett EU-direktiv som syftar till att öka insynen i företag samt transparensen och den offentliga granskningen av företags inkomstskatteuppgifter. Genom lagen införs krav på att stora, multinationella koncerner och företag ska offentliggöra uppgifter om den inkomstskatt som de betalar i olika länder. Vänsterpartiet välkomnar att EU infört offentlig land-för-land-rapportering efter att bl.a. Sverige förhalat och förhindrat införandet.

EU-direktivet har dock flera brister. För det första omfattas endast multinationella företag som har en årlig omsättning som överstiger 750 miljoner euro, i den svenska lagtexten 8 miljarder kronor. Detta innebär att 85–95 procent av de multinationella företagen inte omfattas av regelverket. För det andra ska företagen endast offentliggöra sin verksamhet i EU-länderna samt om de har någon verksamhet i länder som finns med i EU:s förteckning över icke samarbetsvilliga jurisdiktioner på skatteområdet.

Regeringen bör inom EU driva på för att den offentliga land-för-land-rapporteringen ska gälla i samtliga länder där företagen har verksamhet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör också inom EU driva på för att alla multinationella företag vars omsättning överstiger 40 miljoner euro ska omfattas av den offentliga land-för-land-rapporteringen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regleringen behöver också förbättras då Sverige har valt att använda möjligheten för företag att tillfälligt utelämna vissa uppgifter i inkomstskatterapporten. För att effektivt bidra till kampen mot skatteplanering och skatteflykt behöver rapporteringsskyldigheten

för storföretag vara heltäckande. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som innebär att företag inte ska ha möjlighet att tillfälligt utelämna vissa uppgifter i sin inkomstskatterapport. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12.4 Globalt samarbete

Det finns en utbredd kritik mot hur arbetet mot skatteflykt inom ramen OECD:s projekt om ”Base Erosion and Profit Shifting” (BEPS) har bedrivits och implementerats. Kritiken handlar dels om att utvecklingsländerna inte får ”sitta med vid bordet”, dels att många förslag urvattnats och visat sig tandlösa. Denna kritik har resulterat i att många länder nu driver på att få till stånd en global överenskommelse inom ramen för FN. I december 2022 antog FN:s generalkommitté en resolution för att skala upp internationellt skattesamarbete och motarbeta illegala pengaflöden, skatteundandragande och andra skatteupplägg. Under februari 2025 inleddes en förhandlingsprocess om utformningen av den nya skattekonventionen. Processen är öppen för alla FN:s medlemsländer, och beräknas vara klar under 2027.[14] Sverige bör inom ramen för FN driva på för att FN antar en heltäckande skattekonvention mot skatteflykt. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Frida Tånghag (V)

[14] RUT, Dnr 2025:67.

Nadja Awad (V)

Linnea Bengtsson (V)

Daniel Bernmar (V)

Ida Gabrielsson (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Jonas Lindberg (V)

Jennifer Merelaid Hankins (V)